

**Інформаційна довідка**  
**щодо проекту Закону України «Про внесення змін до пункту «ж» частини**  
**третьої статті 56 Закону України «Про пенсійне забезпечення» щодо**  
**обчислення стажу роботи під час догляду непрацюючої матері за**  
**малолітніми дітьми у віці до шести років»**  
*(реєстр. № 14119 від 13.10.2025)\**

***Анотація.** В інформаційній довідці представлено результати аналізу проекту Закону України «Про внесення змін до пункту «ж» частини третьої статті 56 Закону України «Про пенсійне забезпечення» щодо обчислення стажу роботи під час догляду непрацюючої матері за малолітніми дітьми у віці до шести років» (реєстр. № 14119 від 13.10.2025).*

***Ключові слова:** стаж роботи, страховий стаж, непрацююча матір, малолітні діти, догляд за малолітніми дітьми, медичний висновок.*

### **Вступ**

Пенсійне забезпечення є основним елементом системи соціального захисту населення. Збройна агресія російської федерації проти України, складні демографічні обставини в державі обумовили пошук нових шляхів і методів розвитку системи соціального захисту населення та пенсійного забезпечення.

Згідно з частинами першою і другою статті 46 Конституції України<sup>1</sup> громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення. Також установлено, що виключно законами України визначаються основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення (пункт 6 частини першої статті 92).

Відповідно до статті 51 Конституції України сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою.

На нашу думку, реалізація згаданих конституційних положень в Україні має певні проблемні аспекти, що обумовлює необхідність удосконалення законодавства.

### **Основна частина**

Проект Закону України «Про внесення змін до пункту «ж» частини третьої статті 56 Закону України «Про пенсійне забезпечення» щодо обчислення стажу роботи під час догляду непрацюючої матері за малолітніми дітьми у віці до шести років» (реєстр. № 14119 від 13.10.2025) (далі – законопроект) має на меті забезпечити справедливе зарахування до стажу роботи періоду фактичного догляду за дитиною, яка за медичним висновком потребує постійного домашнього догляду, – до досягнення такою дитиною шестирічного віку<sup>2</sup>.

<sup>1</sup> Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

<sup>2</sup> Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до пункту «ж» частини третьої статті 56 Закону України «Про пенсійне забезпечення» щодо обчислення стажу роботи під час догляду непрацюючої

Законопроектом пропонується зараховувати до трудового стажу, який дає право на пенсію, час догляду непрацюючої матері за дитиною до 6 років, якщо дитина потребує домашнього догляду за медичним висновком.

Розглянувши законопроект, вважаємо за доцільне висловити таке.

На нашу думку, дискусійною є пропозиція щодо поширення відповідного права виключно на *«непрацюючу матір»*, оскільки згідно із законодавством догляд за дитиною може здійснювати і батько дитини або інший родич.

Наприклад, частиною шостою статті 179 Кодексу законів про працю України<sup>3</sup> встановлено, що у разі, якщо дитина потребує домашнього догляду, одному з батьків дитини в обов'язковому порядку надається відпустка без збереження заробітної плати тривалістю, визначеною у медичному висновку, але не більш як до досягнення дитиною шестирічного віку. Відпустка для догляду за дитиною може бути використана повністю або частинами також бабою, дідом чи іншими родичами дитини, які фактично здійснюють догляд за нею, або особою, яка усиновила чи взяла під опіку дитину, одним із прийомних батьків чи батьків-вихователів. Відпустка без збереження заробітної плати у разі, якщо дитина потребує домашнього догляду, зараховується як до загального, так і до безперервного стажу роботи і до стажу роботи за спеціальністю (стаття 181 Кодексу).

Відповідно до пункту першого частини третьої статті 25 Закону України «Про відпустки»<sup>4</sup> матері або іншим особам, зазначеним у частині третій статті 18 та частині першій статті 19 цього Закону, в обов'язковому порядку надається відпустка без збереження заробітної плати у разі, якщо дитина потребує домашнього догляду, тривалістю, визначеною у медичному висновку, але не більш як до досягнення дитиною шестирічного віку.

Поданий законопроект також потребує доопрацювання у контексті визначення порядку сплати страхового внеску за непрацюючу матір (або іншу особу) за час догляду за дитиною до шести років з метою приведення його у відповідність до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»<sup>5</sup> (далі – Закон). Так, відповідно до статті 24 згаданого Закону страховий стаж – період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню та за який щомісяця сплачені страхові внески в сумі не меншій, ніж мінімальний страховий внесок. Страховий стаж обчислюється територіальними органами Пенсійного фонду України за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку, а за періоди до впровадження системи персоніфікованого обліку – на підставі документів та в порядку, визначеному законодавством, що діяло до набрання чинності цим Законом. До переліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню, віднесено, зокрема, осіб, які доглядають

матері за малолітніми дітьми у віці до шести років». Картка законопроекту. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57614>

<sup>3</sup> Кодекс законів про працю України : Кодекс України № 322-VIII від 10.12.1971. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

<sup>4</sup> Про відпустки : Закон України № 504/96-ВР від 15.11.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>

<sup>5</sup> Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України № 1058-IV від 09.07.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>

за дитиною до досягнення нею трирічного віку та відповідно до закону отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та/або при народженні дитини, при усиновленні дитини (стаття 11 Закону). Відповідно до Закону час догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку зараховується до страхового стажу матері, якщо вона отримувала відповідну допомогу, за даними системи персоніфікованого обліку, а нарахування та сплата страхових внесків за неї здійснюється за рахунок коштів державного бюджету. Зазначений механізм доцільно передбачити і для осіб, які здійснюють фактичний догляд за дитиною, яка за медичним висновком потребує постійного домашнього догляду, до досягнення такою дитиною шестирічного віку.

### **Висновки**

Питання удосконалення законодавства про пенсійне забезпечення є актуальним, зокрема в контексті вдосконалення механізмів соціального захисту сімей із дітьми, які потребують постійного догляду.

Водночас викладені в законопроекті пропозиції, на нашу думку, вбачаються дискусійними і потребують додаткового опрацювання з урахуванням особливостей відносин у сфері соціального забезпечення.

*Дослідницька служба  
Верховної Ради України*

*\* Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*